

PATVIRTINTA
Birštono sporto centro direktoriaus
2020 m. rugsėjo 30 d.
įsakymu Nr. VĮ-102

ŠACHMATŲ PRADINIO RENGIMO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Formalųjį švietimą papildančios šachmatų pradinio rengimo ugdymo programos paskirtis - sukurti tikslingo sportinio vaikų rengimo prielaidas, formuoti pasirinkto žaidimo veiksmus, taikant įvairius mokymo metodus.
2. Programos trukmė 1 metai.
3. Pradinio rengimo ugdymo grupė sudaroma atsižvelgiant į mokinių fizinio ir psichinio vystymosi ypatumus, sporto šakos specifiką ir rekomendacijas.
4. Mokinių skaičius grupėje – 12 vaikų.
5. Programos įgyvendinimui taikomos priemonės, įranga ir ugdymo bazė:
 - 5.1. Ugdymo patalpa (klasė) atitinkanti higienos normas ir inventorių pritaikyta teoriniam ir praktiniam mokinių mokymui(si) bei sporto varžybų organizavimui.

II. PROGRAMOS TIKSLAS, UŽDAVINIAI

6. Programos tikslas – suteikti pradines šachmatų žaidimo atlikimo technikos ir žaidimo taktikos, fizinių pratimų atlikimo tikslingumo žinias, formuoti judesių atlikimo technikos ir taktikos suvokimą, suteikti bendrųjų ir dalykinių sporto žaidimo kompetencijų.
7. Programos uždaviniai:
 - 7.1. mokyti specialiųjų žaidimo taisyklių ir jas pritaikyti praktikoje;
 - 7.2. šachmatų teorijos ir technikos mokymas bei tobulinimas;
 - 7.3. visapusiškas žaidybinių ypatybių ugdymas, prioritetą teikiant bendrosios atminties, koncentracijos ugdymui;
 - 7.4. žaidimo įgūdžių skiepijimas;
 - 7.5. teorinių žinių kaupimas ir intelekto savybių ugdymas;
 - 7.6. šachmatų teorijos ir technikos mokymas bei tobulinimas.
 - 7.7. puoselėti bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius, ugdyti savigarbą, pagarbą kitam asmeniui.

III. PROGRAMOS APIMTIS IR PASKIRTIS

7. Atsižvelgiant į ugdymo metus ir parengtumą numatoma minimali ir maksimali kontaktinių akademinį valandų apimtis per savaitę ir vienerius ugdymo(si) metus:

Ugdymo(si) metai	Minimalus kontaktinių akademinį valandų skaičius		Maksimalus kontaktinių akademinį valandų skaičius	
	Per savaitę	Per metus	Per savaitę	Per metus

2	6	264	9	396

8. Programoje numatomas įvairioms sportinio rengimo rūšims, varžybų veiklai bei parengtumo rodiklių kontrolei skiriamas laikas per vienerius ugdymo(si) metus:

Rengimo rūšys ir varžybų veikla	Ugdymo metai	
	2	
	Valandos	
	Min.	Max.
Teorinis	62	92
Techninis	64	104
Taktinis	36	42
Intelektinis	34	64
Žaidybinis parengimas	44	54
Varžybų veikla	24	40
Iš viso:	264	396

9. Programos paskirtis – visapusiškas žaidybinių ypatybių ugdymas, prioritetą teikiant bendrosios atminties, koncentracijos ugdymui. Šachmatų technikos veiksmų ir taisyklių, kombinacijų mokymas ir pradinis tobulinimas. Pedagoginės kontrolės duomenys: fizinių ypatybių išvystymo, dėmesio koncentracijos, sportinės motyvacijos supratimas.

IV. ŠACHMATŲ ŽAIDIMO TEORIJS DALYKO NUOSTATOS

10. Šachmatų žaidimo teorija – programos branduolio dalykas.
 11. Šachmatų žaidimo teorijos paskirtis – suteikti mokiniui šachmatų žaidimo teorijos pradmenis.
 12. Šachmatų žaidimo teorijos uždaviniai:
 12.1 suteikti žinių apie šachmatų žaidimo kilmę ir raidą;
 12.2 supažindinti su šachmatų technikos veiksmais ir taktika;
 12.3 padėti pažinti save, formuoti gebėjimą bendrauti, atsakomybę už siekiamus rezultatus;
 12.4 suvokti šachmatų žaidimo taisykles;
 13. Teorinį parengtumą lemia trenerio vedamų pratybių kokybė ir mokinio savišvieta.
 14. Šachmatų žaidimo teorijos dalyko turinys nulemia programą įvykdžiusių mokinių gebėjimus ir pasiekimus:

ŠACHMATŲ ŽAIDIMO TEORIJA		
Žaidimų istorija		
Veiklos kryptis	Esminiai gebėjimai	Igytos kompetencijos
Šachmatų žaidimo kilmė ir raida	Žinos šachmatų žaidimo kilmę ir raidą. Žinos socialinę šachmatų žaidimo reikšmę. Žinos socialines šachmatų žaidimų funkcijas.	Pažinimo, asmeninė, socialinė
Socialinė šachmatų žaidimo reikšmė		
Socialinės šachmatų žaidimo funkcijos		
Žaidimo atlikimo technika ir taktika		
Veiklos kryptis	Esminiai gebėjimai	Igytos kompetencijos
Žaidimo technika		

Žaidimų taktika	Žinos šachmatų žaidimo pagrindinius technikos ir taktikos veiksmus bei jų taikymą.	Asmeninė, mokėjimo mokyti
Asmenybės ugdymas		
Veiklos kryptis	Esminiai gebėjimai	Igytos kompetencijos
Žaidėjų santykiai	Gebės pažinti save, bendrauti ir bendradarbiauti, suvoks bendros veiklos ir siekiamų tikslų atsakomybę. Gebės garbingai elgtis per pratybas ir varžybas.	Pažinimo, asmeninė, socialinė, iniciatyvumo ir kūrybingumo
Garbingo žaidimo principai		
Dorovinių asmenybės savybių ugdymas lavinantis ir rungtyniaujant		
Žaidimų taisyklės		
Veiklos kryptis	Esminiai gebėjimai	Igytos kompetencijos
Supaprastintos šachmatų žaidimų taisyklės	Žinos pasirinkto žaidimo pagrindines taisykles.	Pažinimo, asmeninė
Varžybų organizavimo pagrindai		
Fizinio ir protinio darbingumo priemonės		
Veiklos kryptis	Esminiai gebėjimai	Igytos kompetencijos
Miegas, darbo ir poilsio ritmas, grūdinimasis	Žinos dienos mitybos, darbo ir poilsio režimo principus. Suvoks šachmatų klasikinius veiksnius. Suvoks tipines pozicijas	Socialinė, pažinimo, motyvacijos.

V. ŠACHMATŲ ŽAIDIMO PRAKTIKOS DALYKO NUOSTATOS

15. Šachmatų žaidimo praktika – pagrindinis mokymo dalykas.
16. Šachmatų žaidimo praktikos paskirtis – sukurti tikslingo žaidimo prielaidas.
17. Šachmatų žaidimo praktikos uždaviniai:
 - 17.1 visapusiškas žaidybinių ypatybių ugdymas, prioritetą teikiant bendrosios atminties, koncentracijos ugdymui.
 - 17.2 žaidimo įgūdžių skiepijimas;
 - 17.3 fizinį ypatybių išvystymo, dėmesio koncentracijos, sportinės motyvacijos supratimas.
 - 17.3 Parengtumo lygis: uždavinių testai pagal reitingo lygius.
18. Šachmatų žaidimo praktikos turinys lemia programą įvykdžiusių mokinių gebėjimus ir pasiekimus:

ŠACHMATŲ ŽAIDIMO PRAKTIKA		
Žaidimo ypatybių ugdymas		
Veiklos kryptis	Esminiai gebėjimai	Igytos kompetencijos
Žaidybinių ypatybių ugdymas	Gebės atlikti visų figūrų ėjimus.	Asmeninė, iniciatyvumo ir kūrybingumo
Bendrosios atminties, koncentracijos ugdymas.	Sugebės koncentruoti dėmesį.	
fizinį ypatybių vystymas	Įgis fizines ypatybes	
Žaidimo įgūdžių skiepijimas	Gebės greitai veikti, keisti schemas	
Praktinės partijos ir jų analizė	Gebės atlikti žaidimo kombinacijas	

Technikos veikslių mokymas		
Veiklos kryptis	Esminiai gebėjimai	Įgytos kompetencijos
Šachmatų technikos mokymas.	Gebės taikyti technikos elementus, figūrų ėjimus.	Asmeninė techninė ir mokėjimo kompetencija
Ėjimai figūromis, figūrų, pėstininkų kirtimai, užpuolimai, gynybos būdai, pozicijų žaidimas. Pėstininkai prieš žirgą“; „Pėstininkai prieš rikį“; „Pėstininkai prieš bokštą“	Gebės atlikti technikos elementus	
Endšpilio, Mitenšpilio technikos atlikimas.	Taikys Endšpilio, Mitenšpilio techniką.	
Taktinis rengimas		
Veiklos kryptis	Esminiai gebėjimai	Įgytos kompetencijos
Taktikos veikslių mokymas Loginio mąstymo mokymas	Įsisavins taktinius veiksmus Sugebės logiškai mąstyti	Asmeninė, iniciatyvumo ir kūrybingumo

VI. VARŽYBINĖS VEIKLOS NUOSTATOS

19. Žaidimo varžybinės veiklos paskirtis – įvertinti išmokytojų žaidimo technikos ir taktikos veiksmus.
20. Varžybinės veiklos uždaviniai:
 - 20.1. realizuoti išmokytojų veiksmus žaidžiant;
 - 20.2. realizuoti išmokytojų taktikos veiksmus žaidžiant;
 - 20.3. įvertinti individualų varžybinės veiklos efektyvumą;
 - 20.4. skatinti mokinius siekti užsibrėžto tikslo.
21. Šachmatų žaidimo varžybinės veiklos metodinės nuostatos:
 - 21.1. 2-ųjų rengimo metų mokiniai turėtų sužaisti ne mažiau kaip 7 turnyrus,
 - 21.2. rengdamiesi pagrindinėms (kalendorinėms) varžyboms, mokiniai turi sužaisti ne mažiau kaip 4-5 kontrolinius susitikimus;
 - 21.3. varžybinės veiklos technikos ir taktikos veiksmai turi būti tobulinami ir per pratybas. Kartojami technikos veiksmai, taktiniai sumanymai varžantis;
22. Šachmatų žaidimo varžybinės veiklos programos turinys lemia programą įvykdžiusių mokinių gebėjimus ir pasiekimus:

VARŽYBINĖ VEIKLA		
Varžybinių veikslių įsisavinimas		
Veiklos kryptis	Esminiai gebėjimai	Įgytos kompetencijos
Taikyti varžybinius veiksmus pratybose	Demonstruos įgytas žinias praktinėje veikloje	Komunikavimo, asmeninė
Draugiški susitikimai		
Veiklos kryptis	Esminiai gebėjimai	Įgytos kompetencijos
Dalyvauti draugiškose susitikimuose.	Taikys išmokytojų technikos ir taktikos elementus varžybinėje veikloje	Asmeninė, iniciatyvumo ir kūrybingumo

Kontroliniai susitikimai		
Veiklos kryptis	Esminiai gebėjimai	Įgytos kompetencijos
Nustatyti parengtumo lygį ir koreguoti rengimo procesą	Gebės vykdyti individualias užduotis	Komunikavimo, asmeninė
Pagrindinės (kalendorinės) varžybos		
Veiklos kryptis	Esminiai gebėjimai	Įgytos kompetencijos
Realizuoti savo parengtumą dalyvauti sporto mokymo įstaigos metiniame varžybų plane numatytose varžybose	Suvoks varžybų veiklą lemiančių veiksnių poveikį Gebės siekti numatytą tikslą.	Komunikavimo
Turnyrai		
Veiklos kryptis	Esminiai gebėjimai	Įgytos kompetencijos
Dalyvauti turnyruose	Gebės atsakingai atlikti nurodytas varžybines užduotis.	Asmeninė, iniciatyvumo ir kūrybingumo.

Programą parengė šachmatų trenerė D. Urbanavičiūtė